

МІНІСТЕРСТВО
ОХОРОНИ
ЗДОРОВ'Я
УКРАЇНИ

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

UKRAINE
HERBAL PRODUCTS
ASSOCIATION

19 лютого 2021 р.
м. Київ, Україна

НАУКА, ПРАКТИКА ТА ОСВІТА

PLANTA+

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ О.О. БОГОМОЛЬЦЯ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
“КИЇВСЬКИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ”
ІНСТИТУТ БОТАНІКИ ІМ. М.Г. ХОЛОДНОГО НАН УКРАЇНИ
АСОЦІАЦІЯ ВИРОБНИКІВ ФІТОСИРОВИНИ УКРАЇНИ

«PLANTA+. НАУКА, ПРАКТИКА ТА ОСВІТА»

**Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції**

**19 лютого 2021 року
м. Київ**

МИНИСТЕРСТВО ЗДРАВООХРАНЕНИЯ УКРАИНЫ
МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ УКРАИНЫ
НАЦИОНАЛЬНЫЙ МЕДИЦИНСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ А.А. БОГОМОЛЬЦА
НАЦИОНАЛЬНЫЙ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ЧАСТНОЕ ВЫСШЕЕ УЧЕБНОЕ ЗАВЕДЕНИЕ
"КИЕВСКИЙ МЕДИЦИНСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ"
ИНСТИТУТ БОТАНИКИ ИМ. М.Г. ХОЛОДНОГО НАН УКРАИНЫ
АССОЦИАЦИЯ ПРОИЗВОДИТЕЛЕЙ ФИТОСЫРЬЯ УКРАИНЫ

**«PLANTA+.
НАУКА, ПРАКТИКА И
ОБРАЗОВАНИЕ»**

**Материалы
Международной научно-практической
конференции**

**19 февраля 2021 года
г. Киев**

MINISTRY OF HEALTH OF UKRAINE
MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
BOGOMOLETS NATIONAL MEDICAL UNIVERSITY
NATIONAL UNIVERSITY OF PHARMACY
PRIVATE HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTION
"KYIV MEDICAL UNIVERSITY"
M.G. KHOLODNY INSTITUTE OF BOTANY
UKRAINE HERBAL PRODUCTS ASSOCIATION

**«PLANTA+.
SCIENCE, PRACTICE AND
EDUCATION»**

**The proceedings
of the International Scientific and Practical
Conference**

**February 19, 2021
Kyiv**

УДК 615.322(477)(082)

P-71

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Мінарченко В. М., доктор біологічних наук, професор
Карпюк У. В., доктор фармацевтичних наук, професор
Бутко А. Ю., кандидат фармацевтичних наук, доцент
Ковальська Н. П., кандидат фармацевтичних наук, доцент
Ламазян Г. Р., кандидат фармацевтичних наук, доцент
Чолак І. С., кандидат фармацевтичних наук, доцент
Ємельянова О. І., кандидат медичних наук, доцент
Махиня Л. М., кандидат біологічних наук, доцент
Струменська О. М., кандидат медичних наук, доцент
Підченко В. Т., кандидат фармацевтичних наук, доцент

P-71 PLANTA+. НАУКА, ПРАКТИКА ТА ОСВІТА: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 19 лютого 2021 р.). – Електрон. дані. – Київ, ПАЛИВОДА А. В., 2021. 621 с.

ISBN 978-966-437-606-5.

Збірник містить матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «PLANTA+. НАУКА, ПРАКТИКА ТА ОСВІТА». У збірнику опубліковано результати наукових досліджень провідних вчених України та іноземних фахівців з питань фітохімічного аналізу, стандартизації лікарської рослинної сировини, інтродукції, ресурсознавства лікарських рослин. Висвітлено питання технології та аналізу лікарських засобів рослинного походження, дієтичних добавок, лікувально-профілактичних та косметичних засобів. Представлені фармакологічні дослідження з питань безпеки та застосування у клінічній практиці лікарських засобів рослинного походження. Розглянуто проблеми модернізації навчального процесу та орієнтації на дистанційне навчання у закладах освіти.

Матеріали представляють інтерес і можуть бути корисними для широкого кола наукових та науково-педагогічних працівників наукових установ, закладів вищої освіти фармацевтичного, медичного, біологічного профілю, докторантів, аспірантів, студентів, співробітників фармацевтичних підприємств та громадських організацій.

Друкується в авторській редакції. Відповідальність за достовірність наданого для видання матеріалу несуть автори одноосібно. Будь-яке відтворення тексту без згоди авторів забороняється.

УДК 615.322(477)(082)

© Національний медичний університет
ім. О. О. Богомольця, 2021

© Колектив авторів, 2021

ISBN 978-966-437-606-5

ІНТРОДУКЦІЯ РОДУ *SORBUS* L. В ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Мельниченко Н.В.

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна

n.v.melnychenko@gmail.com

Ключові слова: Інтродукція, горобина, ареал, біорізноманіття, дендропарки, дендрофлора

Вступ. Одним із найбільш важливих питань сучасної проблеми раціонального використання рослинних ресурсів і збереження біологічного різноманіття є збагачення асортименту деревних рослин, серед яких значне місце відводиться і горобинам, насадження яких виконують найважливіші функції: екологічні, санітарні та естетичні.

Інтродукція рослин – важливий фактор збагачення рослинних ресурсів в цілому, а також збільшення біотичного різноманіття зокрема. Районування та широке впровадження нових сортів і малопоширених інтродуцентів в Україні за останні десятиріччя свідчать про високу стійкість і продуктивність їх в конкретних екологічних умовах [1,3].

Перші відомості по інтродукції горобин в СРСР знаходимо в роботах А.В. Гурського в 30-х роках ХХ ст., за даними якого в Самарканді росли *S. aucuparia* (L.), *S. aria* (L.) Crantz. і один екземпляр *S. domestica* (L.). Л.А. Фролова працювала з горобинами в Головному ботанічному саду АН СРСР і рекомендувала для озеленення 11 видів горобин. Вивченням горобин в ботанічному саду імені Л.В. Комарова займалася Т.І. Заїконнікова, у Ташкентському ботанічному саду – Г.В. Максимова, за даними якої інтродуковано 41 вид і 2 форми горобин [5].

Вперше згадка про горобину в культурі в Україні датована 1809 роком – в Основ'янському саду Богодухівського повіту на Харківщині. З'явилася *S. aria* (L.) Crantz. З 1811 року в акліматизаційному саду імені І.М. Каразіна почали вирощувати *S. americana* (March), *S. amurensis* (Koehne), *S. dumosa* (Sarg.), *S. latifolia* (Lam.) Pers., *S. serotina* (Roem.), *S. thianshanica* (Rups.), *S. umbellate* (Zinserl.), які намагалися інтродукувати в Україні ще в ХІХ ст., але лише одна рослина *S. torminalis* (L.) Crant., висаджена академіком Г.Н. Висоцьким на рубежі ХІХ – ХХ століть, збереглася на Маріупольській агролісомеліоративній дослідній станції. З 1930-х років масштаби інтродукції горобин в Україні зростають. Відмічено можливість культивування *S. torminalis* (L.) Crant. за межами природного ареалу майже по всій території України [5].

Інтродукція і введення в культуру нових видів рослин – один із шляхів збереження біологічного різноманіття. Рослинне багатство України використовується на 10-15%. Із понад 30000 видів рослин світової флори в селекційний процес включено не більше 350-400 видів, а в селекційну практику 25-30, які забезпечують 90% всієї рослинної продукції [4].

Інтродукція рослин з різною інтенсивністю триває вже декілька тисячоліть і потребує узагальнення та осмислення досягнутих результатів і визначення подальших перспективних напрямків.

Традиції планомірної інтродукційної роботи в Україні розпочато з початку ХІХ ст., коли був створений Нікітський ботанічний сад – Національний науковий центр України, сад імені О.В.Фоміна при Київському університеті імені Тараса Шевченка, ботанічні сади Харківського і Одеського університетів, Кременецький та інші ботанічні сади і установи. Серед інтродукторів, які збагатили генофонд культурних рослин України – І.І. Каразін, О.В. Фомін, М.Ф. Кащенко, Л.П. і В.Л. Симиренко та багато інших видатних вчених [5].

У світі культивується 850 видів плодових і ягідних рослин, а в Україні інтродуковано близько 400 видів, і тому кількість інтродукованих видів дерев та кущів у декілька разів перевищує кількість аборигенних [5].

Матеріали та методи. Об'єктом дослідження була інтродукція роду *Sorbus* L. в Лісостепу України. Історію роду відтворено за даними архівних матеріалів та літературних джерел. Інтродуковані види даного регіону встановлені в результаті власних досліджень.

Результати та їх обговорення. Горобини, представники досліджуваного роду – листопадні дерева та кущі, поширені в помірних широтах північної півкулі. Видова різноманітність їх характеризується різними листками: простими, складними, цілісними, непарноперистими, лопатевими. Квітки білі, двостатеві, численні, з сильним запахом. Бруньки опушені, повстяні, чорнувато-фіолетового кольору, конусоподібної форми. Плід – ягода, кулястої форми, яскраво-червона або світло-жовта, дрібна, соковита, гірка або терпка на смак, на гілках може зберігатися до зими. Після заморожування ягоди стають приємного гіркувато-кислого смаку. Насіння дрібне, серпоподібної форми.

Цвіте в травні-червні, плодоносить наприкінці серпня, у вересні. Починає плодоносити досить таки пізно через 5-7 років від посадки. Плодоносить періодично [3].

Горобина є одним із найпоширеніших видів дендрофлори в озелененні населених пунктів. За свою багатовікову історію присутності на території України цей інтродуцент пройшов довготривалу адаптацію до місцевих кліматичних та едафічних умов, широко увійшов до асортименту зелених насаджень зелених зон та став повноцінною складовою міських культур фітоценозів.

Для горобин характерна достатня зимостійкість, тіньовитривалість, вібростійкість, посухостійкість, а також здатність легко приживатися при пересаджуванні навіть великорозмірним посадковим матеріалом. Саме завдяки вказаним властивостям, горобини здобули велику популярність в озелененні. Достатня кількість посівного матеріалу, легкість його вирощування та простота пересаджування також сприяють її широкому впровадженню в озеленення [2].

Горобини звичайна, гібридна, фінська, арія широко культивуються в парках, скверах, вулицях наших міст та сіл. Надзвичайно декоративними є сорти горобини звичайної – «Гранатна» і «Лікерна» з плодами чорно-фіолетового забарвлення. Досить рідко можна зустріти горобину домашню *S. domestica* L., яка винятково декоративна особливо в період дозрівання плодів. Яблуко або грушевидні плоди досить крупні, зеленуваті, жовті, часто з красивим рум'янцем, масою до 3-5 г, в китицях по 10 штук і більше. Дуже морозостійкий вид [5].

Висновки. Згадані інтродуценти дуже часто зустрічаються в озелененні завдяки їх високій декоративності, результатам первинної інтродукції – стійкості, можливостям розмноження вони рекомендовані для використання в низці екоотопів Лісостепу України та наших міст. Згідно результатів власного дослідження в данному регіоні інтродуковано 34 види горобини, 8 її сортів та 2 форми.

Найбільша колекція роду *Sorbus* L. зібрана в дендропарку «Тростянець» НАН України на Чернігівщині (17 видів). Другим осередком концентрації горобин в Україні є Полтавська область (12 видів), в ботанічному саду імені О.В. Фоміна – 14 видів, в Національному дендропарку «Софіївка» НАН України – 12 і в дендрарії Національного ботанічного саду НАН України імені М.М. Гришка – 10 видів.

Нині дослідження вказаних інтродукованих видів зорієнтовані на поглиблене вивчення їх біологічних особливостей, сортового складу виду не тільки в ботанічних садах та дендраріях, а й в озеленувальних об'єктах міст, присадибних ділянках, тощо.

Перелік посилань:

1. Базилевская Н.В. Теория и методы интродукции растений /Н.В. Базилевская – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1964. –131 с.
2. Интродукция растений и зеленое строительство Донбасса – К.: Наукова думка, 1970. – 178 с.
3. Комаров В.Л., Цизерлинг Ю.Д. Род *Sorbus* L /В.Л.Комаров, Ю.Д. Цизерлинг // Флора СССР. – 1939, Т 9. – 372 с.
4. Кохно Н.А. К методике оценки успешности интродукции растений и зеленого строительства /Н.А. Кохно. – К.: Наукова думка, 1980. – С. 52-54.
5. Мельниченко Н.В. Интродукция видов рода *Sorbus* L. В Украине и перспективы их использования / Н.В. Мельниченко // Интродукція рослин. – 1999. – №2, - С 37-42

АКТИНІДІЯ (*ACTINIDIA LINDL*) – ПЕРСПЕКТИВНА ПЛОДОВА ЛІАНА ДЛЯ ВЕРТИКАЛЬНОГО ОЗЕЛЕНЕННЯ

Мельниченко Н.В., Одінцова М.О.,

Національного педагогічного університету імені Михайла Петровича

Драгоманова, м. Київ, Україна

n.v.melnychenko@gmail.com, marinaodintsova1999@gmail.com

Вступ. Субтропічні плодові культури, в тому числі актинідія (ківі) – рослинні постачальники цінних і корисних речовин для людини. Всі вони інтродуковані з інших країн, їх кількість постійно збільшується.

Серед таких плодових культур особливо цінною є актинідія, яка повинна зайняти гідне місце в нашому саду і на нашому столі, як досить цінний дієтичний і лікувально-профілактичний продукт. Все це завдяки своїм плодам, що містять багато БАП. Плоди актинідії – природні концентранти вітамінів А, В, С, Р, РР, β-каротину і мінеральних речовин [3].